

KLAGANDE

Socialnämnden i Simrishamns kommun
272 80 Simrishamn

MOTPART

██████████ ██████████

Ombud: Evelina Larson
Assistansbolaget i Sverige AB
Box 1303
701 13 Örebro

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Malmös dom den 25 maj 2015 i mål nr 6270-14, se bilaga A

SAKEN

Personlig assistans

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten ändrar förvaltningsrättens dom vad gäller tillsyn vid måltider och beslutar att ██████████ har rätt till personlig assistans med ytterligare 3,5 timmar i veckan jämfört med socialnämndens beslut.

Kammarrätten avslår överklagandet i övrigt.

Kammarrättens interimistiska beslut upphör därmed att gälla.

YRKANDEN M.M.

Socialnämnden i Simrishamns kommun yrkar att kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom och fastställer nämndens beslut. Nämnden anför följande. Rätten till insats enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS, prövas utifrån en individuell behovsbedömning och inte utifrån en viss diagnos. Det framgår inte vad som ligger till grund för förvaltningsrättens bedömning av [REDACTED] behov av tillsyn i samband med måltider, eftersom det i domen endast hänvisas till en tidigare dom i förvaltningsrätten. Nämndens bedömning är att [REDACTED] inte behöver omfattande tillsyn i samband med måltider utifrån vad som kommit fram vid de senaste utredningarna. Av utredningen framgår att det finns mat tillgänglig i hemmet för en vecka. [REDACTED] deltar sällan vid matlagning och det beskrivs att det händer att hon då gör försök att ta mat. Det beskrivs inte att hon försöker ta mat vid andra tillfällen. [REDACTED] sover i anslutning till köket och hennes sovrum är det enda som finns på detta våningsplan. Under två hembesök i april 2014 rörde sig [REDACTED] fritt i huset och försåg sig självständigt med dryck från köket. Hon vistades då i köket på egen hand. Det har inte heller kommit fram att [REDACTED] har behov av hjälp för att begränsa födointaget när hon är tillsammans med sin kontaktperson eller vid inköp av dagligvaror. Det behov av hjälp [REDACTED] har med tilldelning av mellanmål har beräknats och ingår i den tid som beviljats gällande måltider.

Av tidigare utredningar gällande ledsagarservice och korttidstillsyn 2004 respektive 2005 framgår att [REDACTED] åkte tåg och taxi till gymnasieskolan. Hon somnade på tåget och för att inte missa att gå av på rätt station beviljades hon färdtjänst. Enligt utredningen behöver [REDACTED] inte stöd och hjälp under resan. Hennes behov av att gå av på rätt ställe kan tillgodoses av färdtjänst. Behovet att hitta till och delta i fritidsaktiviteter när hon klivit av färdtjänsttaxin är redan tillgodosett genom beviljad personlig assistans. Det är orimligt att en enskild genom att inte

ansöka om insatser från annan huvudman kan få rätt till personlig assistans enligt LSS. Detta skulle innebära att kommunerna med insatser enligt LSS skulle behöva utföra stöd som åligger annan huvudman.

██████████ anser att överklagandet ska avslås och menar att hon i första hand borde ha rätt till personlig assistans med i genomsnitt 100 timmar per vecka och i andra hand med i genomsnitt 41,084 timmar per vecka. Hon anför följande. Hennes behov av hjälp och tillsyn i samband med måltider samt för att begränsa intaget av mat tillgodoses inte genom beviljade timmar. Inte heller tillgodoses hennes totala hjälpbehov avseende hushållssysslor, fritidsaktiviteter, medicinering och sårbehandling samt planering inför inköp och dagliga rutiner. För att hon ska uppnå goda levnadsvillkor och få möjligheten till ett självständigt liv likt jämnåriga bör hon beviljas personlig assistans enligt ansökan.

De intyg som finns i målet styrker att hon behöver ständig tillsyn för att inte stoppa undan mat till senare tillfälle, att hon inte själv klarar att begränsa matintaget, att åtgärder som lås på kylskåp inte fungerar och att hon inte klarar av den viktiga uppgiften att se till att hon inte går upp ytterligare i vikt. Hennes behov av hjälp att begränsa matintaget tillgodoses för närvarande endast på grund av att hon inte lämnas ensam i miljöer där hon kan få tag på mat. Utredningen visar tydligt att hon inte klarar att vistas själv eftersom hennes oförmåga att begränsa födointaget leder till viktuppgång med risk för ytterligare komplikationer. De åtgärder hon har vidtagit för att minska möjligheterna till kaloriintag har inte varit tillräckliga för att hennes behov ska tillgodoses. Det faktum att hon beviljats assistans nattetid för att ta en frukt talar för att hon inte själv klarar att hantera vad eller hur mycket mat hon ska äta.

Utredningen i målet visar också att hon inte klarar av att ta sig till platser efter instruktioner, åka buss eller tåg och kliva av på rätt ställe på egen hand. Detta behov tillgodoses inte faktiskt genom färdtjänst. En insats enligt

LSS kan inte avslås genom att hänvisa till att någon annan huvudman kan tillgodose behovet.

██████████ hänvisar till rättsfallet HFD 2015 ref. 35.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Frågorna i målet

Frågorna i målet är om ██████████ har behov av personlig assistans utöver 22 timmar och 55 minuter per vecka för att uppnå goda levnadsvillkor samt om socialnämnden haft rätt att avslå ██████████ ansökan om personlig assistans för resor till fritidsaktiviteter med hänvisning till att detta behov kan tillgodoses genom att hon på nytt ansöker om färdtjänst.

Kammarrättens bedömning

Det är ostridigt mellan parterna att ██████████ har behov av personlig assistans i samband med måltider, bl.a. i form av praktisk hjälp med tillagning/uppvärmning, framdukning och tillsyn under måltiden. ██████████ har i sin ansökan om personlig assistans uppgett att hon behöver personlig assistans i samband med frukost, lunch och middag om 30 minuter per måltid. I denna beräkning ingår matlagning, vägning av ingredienser och portioner, uppläggning, dukning och undanplockning samt övervakning under måltiden för att hon inte ska ta mer än hon tilldelats eller smyga undan mat.

Av utredningen i målet framgår att ██████████ inte deltar när middagen lagas. Därför kan personlig assistans inte beviljas för denna aktivitet (jfr prop. 1992/93:159 s. 175-176). Då ██████████ utöver frukost, lunch och middag även äter tre mellanmål per dag anser kammarrätten emellertid att hon behöver 1,5 timmars personlig assistans per dag för sitt hjälpbehov i

samband med måltider. Därtill kommer de 30 minuters assistans som socialnämnden beviljat henne för tillsyn i samband med måltid nattetid.

Sammantaget bedömer kammarrätten således att [REDACTED] har rätt till personlig assistans för sitt hjälpbehov i samband med måltider om ytterligare 3,5 timmar per vecka jämfört med socialnämndens beslut. Förvaltningsrättens dom ska därmed ändras i denna del.

Av läkarintyg utfärdat i augusti 2013 av överläkare på medicinkliniken i Ystad framgår att [REDACTED] hittar i kända miljöer, t.ex. i närheten av bostaden, men att hon inte klarar av ta sig till platser efter instruktioner eller att gå av på rätt hållplats om hon åker tåg eller buss. Hon behöver således hjälp med detta. Eftersom det inte finns något beslut om färdtjänst för [REDACTED] delar kammarrätten förvaltningsrättens bedömning att hon har rätt till personlig assistans för att ta sig till och från fritidsaktiviteter. Det ankommer på socialnämnden att utreda omfattningen av detta behov.

I övrigt gör kammarrätten samma bedömning som förvaltningsrätten.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Göran Bodin

Ingela Hofvander

Nina Stierna
referent

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I MALMÖ
Avdelning 1

DOM
2015-05-25
Meddelad i
Malmö

Mål nr
6270-14

KLAGANDE

██████████ ██████████
██████████
██████████

Ombud: juristen Elinor Öhrling
Assistansbolaget i Sverige AB
Industrigatan 2
461 37 Trollhättan

MOTPART

Socialnämnden i Simrishamns kommun
272 80 Simrishamn

ÖVERKLAGAT BESLUT

Socialnämndens beslut den 16 maj 2014

SAKEN

Personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten bifaller ██████████ överklagande på så sätt att hon förklaras berättigad till ytterligare personlig assistans med 14 timmar i veckan avseende tillsyn vid måltider.

Förvaltningsrätten visar målet åter till Socialnämnden i Simrishamns kommun för vidare utredning och beräkning av ██████████ hjälpbehov i den del det avser resor till och från fritidsaktiviteter.

Förvaltningsrätten avslår överklagandet i övrigt.

Dok.Id 243640

Postadress
Box 4522
203 20 Malmö

Besöksadress
Kalendegatan 6

Telefon
040-35 35 00
E-post: forvaltningsrattenimalmo@dom.se

Telefax
040-97 24 90

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:00

BAKGRUND

██████████ har hos socialnämnden ansökt om insats i form av personlig assistans enligt 9 § 2 LSS med en omfattning av 100 timmar per vecka.

Genom beslut den 16 maj 2014 beviljades ██████████ personlig assistans enligt 9 § 2 LSS med 22 timmar och 55 minuter i veckan, medan hennes ansökan avslogs i vad denna innefattade personlig assistans med ytterligare timmar.

YRKANDE OCH INSTÄLLNING

██████████ överklagar socialnämndens beslut och yrkar i första hand att hon ska beviljas personlig assistans med i genomsnitt 100 timmar per vecka och i andra hand att hon ska beviljas i genomsnitt 40,6 timmar per vecka i enlighet med tidigare beslut. Till stöd för sin talan anför ██████████ ██████████ bl.a. följande.

Måltider: Hon har diagnosen Prader-Willis syndrom vilket medför problematik kring mat. Hennes väldiga hungersug, avsaknad av mättnadskänsla, omätlig aptit som är svår att kontrollera samt behov av att begränsa sitt matintag är således bestående. Hon är i behov av aktiv tillsyn som ett grundläggande behov i samband med måltider.

Vårdnadshavare har i utredningen påtalat att hjälpbehovet inte förändrats sedan tidigare. Hon har ett lägre energibehov än vad som är normalt samtidigt som aptiten är omätlig. Eftersom hon utvecklat typ II diabetes är det avgörande för hennes hälsa att hon får ständig hjälp att äta på rätt sätt. Måltiderna behöver vara väl genomtänkta och hennes pappa väger varje livsmedel som serveras så att portionsstorleken är den rätta. Det är viktigt att maten sätts fram vid rätt tidpunkt så att det inte går för lång tid mellan må-

len. Eftersom hon inte kan klockan eller har någon tidsuppfattning behöver hon hjälp att planera måltiderna. Hon behöver övervakas för att hon inte ska stoppa undan något som kan ätas vid annat tillfälle.

Den förkortade livslängden som Prader-Willis syndrom ofta leder till är knuten till komplikationer till övervikt så som t.ex. diabetes. Diabetes är en delvis kostbehandlad sjukdom som kan ge svåra komplikationer om den inte sköts rätt. Hon har tidigare lämnats ensam på eftermiddagarna vilket ledde till att hon ökade 30 kilo i vikt då ingen fanns i hennes närhet och kunde begränsa hennes matintag. En sådan viktuppgång kan ge ämnesomsättningskonsekvenser och även leda till en för tidig död. Det är således av största vikt att hon får ständig hjälp att kontrollera och styra sitt energiintag för att undvika svåra komplikationer. Om hon lämnas ensam i hemmet under stor del av dagen finns stor risk för allvarliga hälsokonsekvenser på grund av hennes oförmåga att begränsa kaloriintaget. Detta leder i sin tur till att hon inte kommer kunna bo kvar i hemmet om inte någon frivillig tillgodoser hennes hjälpbehov.

Kommunen menar att hon numera saknar hjälpbehov i samband med mellanmål, förse sig med dryck samt att hela måltiden vid lunch och middag inte längre utgör behov av aktiv tillsyn. Det faktum att hon själv förser sig med läsk, kan bre en smörgås och ta pålägg medför inte att hon saknar ett hjälpbehov i samband med måltider. Prader-Willis syndrom innebär en sjuklig dragning till mat varför hennes hjälpbehov främst består i att begränsa matintaget för att undvika allvarliga hälsokonsekvenser. Karaktären av hennes funktionsnedsättning bör ligga till grund för bedömningen av hennes sammanlagda behov. Kommunen har inte beaktat hela tiden för måltiden eftersom hon intar maten tillsammans med sin pappa. På grund av sin funktionsnedsättning har hon ingen valmöjlighet att äta utan sin pappa vid annan tidpunkt. Detta eftersom hon behöver ständig tillsyn under hela måltiden för att hon inte ska inta mat utöver vad hon tilldelats eller spara

mat till senare tillfällen. Hela måltiden bör således berättiga till personlig assistans. I utredningen framkommer att hon behöver hjälp att portionera, laga och väga mat samt lägga upp rätt mängd mat på tallriken. Kommunen har dock inte beviljat någon tid för hjälp med begränsning och tilldelning av mellanmål eftersom hjälpbehovet anses vara av så ringa omfattning. Hjälp att skära bröd beaktas inte heller eftersom det är normalt förekommande med färdigskivat bröd i handeln. Anledningen till att färdigskivat bröd inte används är för att det då är svårare för henne att ta extra brödsnitt om hennes pappa inte ser. Eftersom hon har behov av aktiv tillsyn i samband med måltider för att just begränsa intaget av mat borde det faktum att hon själv förser sig med frukt, kakor, bars och dryck under dagen tala för att hjälpbehovet kvarstår. Hon bör beviljas personlig assistans i samband med måltider i samma omfattning som tidigare. Det bör påpekas att vid de få tillfällen hon äter på McDonald's byts hennes pommes frites ut mot morötter och hon får endast en liten hamburgare för att kaloriintaget inte ska bli för stort. Ovan framförda visar att hon behöver ständig tillsyn även mellan måltiderna för att hon inte ska äta för mycket. Hon och hennes pappa använder sig redan av Socialstyrelsens förslag på metoder för att begränsa födointaget mellan måltider genom att inte ha för mycket mat hemma. Att begränsa innehavet av mat går dock inte att göra hos samtliga vänner och släktingar som hon besöker. De har provat att ha lås på kylskåpet men detta ledde till stora konflikter. Personer i hennes ålder kan lämnas ensamma hemma utan att risk för allvarliga hälsokonsekvenser på grund av för högt intag av kalorier uppkommer. Hon tar varje tillfälle hon får för att äta eller stoppa undan saker som hon sedan äter vid senare tillfälle. Om hon inte får äta i den omfattning hon vill resulterar det ofta i aggressionsutbrott. Hon bör således beviljas personlig assistans all vaken tid.

Tvätt: Hon svettas mycket och byter därför kläder ofta. På grund av detta blir det mycket tvätt varför beviljad tid, 60 minuter per vecka, inte tillgodoser hjälpbehovet fullt ut. Hennes pappa får hjälpa henne att tvätta, hänga

tvätten samt vika tvätten i stort sett varje dag. Hon behöver även hjälp att vika kläderna igen då hon river ut rentvättade plagg ur garderoben. Endast hennes del avseende tvätt uppskattas till i vart fall 3 timmar per vecka.

Planering av inköp och dagliga rutiner: Hon är mycket rutinbunden och har svårt att acceptera förändringar. Hennes dagliga aktiviteter följer ett visst schema, trots att inget nerskrivet schema används. I utredningen framkommer att hon behöver hjälp att gå igenom vilka varor som finns hemma innan inhandling samt att hon som ett led i förberedelser exempelvis får hjälp att packa badkläder inför bad. Hon saknar tidsuppfattning och har svårt med förändringar. Hon klarar därför inte själv att förbereda sig och göra sig klar i tid inför aktiviteter samt behöver hjälp att förberedas inför förändringar för att hon ska kunna leva som andra i jämförbar ålder. Kommunens slutsats att hennes behov av stöd med hjälp att planera inköp samt dagliga rutiner inte är av den omfattning och karaktär som grundar rätt till personlig assistans har ingen grund i lagtext eller praxis. Kommunen menar vidare att hennes pappa skulle behövt planera inköp även om han inte var sammanboende med henne. Detta är inte relevant då det är hennes behov av hjälp som ska bedömas. Hon bör således beviljas personlig assistans för planering av inhandling med 60 minuter per vecka och aktiviteter 15 minuter per dag i enlighet med tidigare beslut.

Fritidsaktiviteter: Den enskilde kan endast nekas personlig assistans för behov som faktiskt tillgodoses på annat sätt. Det räcker inte att behovet kan tillgodoses. Kommunen menar att hennes behov av hjälp att ta sig till aktiviteter kan tillgodoses via färdtjänst. Hon har dock inte ett aktuellt beslut om färdtjänst. Det finns således ingen möjlighet att hävda att hjälpbehovet att sig till och från aktiviteter faktiskt tillgodoses genom färdtjänst. Hon skjutsas av sin pappa till diverse aktiviteter och hon behöver hjälp under själva aktiviteten då hon inte hittar i okända miljöer samt inte kan lämnas där det finns möjlighet att få tag på mat. Kommunen har således

ingen grund i att inte bevilja henne personlig assistans avseende tid för hjälp att ta sig till och från aktiviteter. Endast hjälp i samband med bad uppgår till 6 timmar per vecka. Utöver detta gillar hon exempelvis att besöka djuraffärer, cirkus, djurutställning, gå på skogs promenader m.m. Hjälpbehovet med skötsel av djuren kan inte anses tillgodosett genom att hon delar hushållsgemenskap med sin pappa. Hon ska genom personlig assistans få möjlighet att leva som andra i jämförbar ålder. Personer i hennes ålder klarar själv att planera och strukturera när djuren ska matas och skötas. Beviljad tid avseende fritidsaktiviteter med 25 timmar per månad tillgodoser följaktligen inte hennes totala hjälpbehov. Särskilt inte då kommunen menar att även planering av inköp och aktiviteter ska tillgodoses genom beviljad tid.

Medicinering och sårbehandling: Hon behöver regelbunden hjälp med medicinering samt blodsockerkontroller. Hon klarar inte själv att hantera medicinering och blodsockerkontroller vilket innebär ett utökat hjälpbehov. Av intyg daterat den 8 juni 2014 framkommer att hon inte själv klarar att sköta sin medicinering varför tid för momentet bör beaktas. Hon bör beviljas 30 minuter per dag för hjälp med momentet för att hennes totala hjälpbehov ska tillgodoses. Den enskilde klarar normalt att ta diabetesmedicin själv och det bör inte krävas intyg som visar att det handlar om egenvård. Hon behöver även hjälp med sårbehandling i genomsnitt 10 minuter per dag. Av intyg daterat den 14 augusti 2013 framkommer att hon har ett beteende med ”pillande” på sår som därför inte läker. Kommunen har inte beaktat hjälpbehovet med sårbehandling.

Socialnämnden vidhåller sitt beslut och anför bl.a. följande. Av utredningen inför att det tidsbegränsade beslutet upphörde framkom att [REDACTED] [REDACTED] personliga behov av stöd och hjälp har förändrats och utifrån det förändrade behovet har en ny bedömning gjorts. De momenten i vardagen som inte görs tillsammans med [REDACTED] som ett led i det per-

sonliga stödet till henne har inte tagits med i beräkningen av behovet för personlig assistans i enlighet med vad som framgår av prop. 1992/93:159 s. 176. Utöver det grundläggande hjälpbehovet har även beaktats det personliga behovet av stöd och hjälp som finns i andra situationer där [REDACTED] [REDACTED] behöver kvalificerad hjälp och som ingår i det dagliga livet. [REDACTED] [REDACTED] totala hjälpbehov i samband med måltider, hushållssysslor och fritidsaktiviteter tillgodoses faktiskt genom beviljad personlig assistans tillsammans med beslut om kontaktperson enligt LSS.

Måltider: [REDACTED] framför att hon har behov av ständig tillsyn. Förvaltningsrätten i Malmö har i mål nr 1374-10 fastslagit att [REDACTED] endast har behov av aktiv tillsyn i samband med måltider. Det faktum att förvaltningsrätten i mål nr 12538-10 instämde i socialnämndens beräkning på 40,6 timmar per vecka visar på att [REDACTED] inte anses ha behov av ständig tillsyn. Utifrån vad som framkommit i utredningen har en ny bedömning gjorts av tid för hjälp i samband med måltider. Tid har beräknats för praktisk hjälp med framtagning, uppvärmning/tillagning samt tillsyn vid måltiderna. I detta har beaktats [REDACTED] låga energibehov och att utifrån detta hjälpa henne med den restriktiva kostbehandling som hon har behov av. Socialnämnden hänvisar till Socialstyrelsens rekommendationer för personer med Prader-Willis syndrom angående lämpliga arbetsmetoder för att förhindra födointag mellan måltiderna. Av rekommendationerna framgår bl.a. att fri tillgång till mat inte bör förekomma och ett praktiskt tips är bl.a. att låsa utrymme där mat förvaras.

Tvätt: Socialnämnden har i utredningen funnit att [REDACTED] själv kan lägga in tvätt i maskinen men har behov av stöd för att dosera, starta tvättmaskinen samt hänga och vika tvätt. Socialnämnden har inte gjort någon ändring av sitt tidigare beslut gällande tvätt utan beviljar hjälp med tvätt i samma omfattning som tidigare. Då det av utredningen inte framgår att

██████████ upplever någon förändring gällande svettningar samt läckage nattetid har man inte funnit anledning att ändra tidigare bedömning.

Planering av inköp och dagliga rutiner: Socialnämnden har i utredningen av ██████████ hjälpbehov i samband med inhandling och dagliga rutiner funnit att en muntlig sammanställning av vilka varor som saknas görs mellan ██████████ och hennes pappa efter att de tittat igenom skåpen. Hjälp att planera hur dagens rutiner ser ut utförs inte då det är tillräckligt med att dagen innan påminna ██████████ om vad som ska hända, t.ex. räcker det med att badväskan packas för att hon ska vara förberedd på aktiviteten bad nästkommande dag. Hon är beviljad kontaktperson enligt LSS och uppdraget utförs av två personer, en person vid varje tillfälle. Av löpande journalföring gällande insatsen kontaktperson framkommer att ██████████ själv ringer telefonsamtal till sina kontaktpersoner när hon har sett/kommit på någonting som hon vill göra. Detta utan att de från tillfälle till tillfälle planerar dagar och aktiviteter inför nästkommande träff.

Inte heller i situationerna tillsammans med kontaktpersonen framkommer av löpande journalanteckningar att det uppstår svårhanterliga situationer som kräver att den som hjälper ██████████ behöver ha ingående kunskap om henne för att kunna hjälpa henne i situationer när det gäller måltider/fika. Tillsammans med kontaktpersonen deltar hon i aktiviteter som biobesök, fika, shopping, cirkus m.m. Vid dessa tillfällen handlar ██████████ själv sitt fika vilket fungerar väl. Tillsammans med kontaktpersonen utför hon vissa inköp av kläder, djurartiklar/tillbehör samt andra varor. ██████████ vet själv vad hon behöver inhandla och av löpande journalföring framgår inget annat än att även inköpen fungerar väl. Det stödbehov som finns för att planera inköp och aktiviteter tillgodoses inom ramen för beviljad tid gällande ledsagning för aktiviteter/inköp, 25 timmar per månad.

Fritidsaktiviteter: Av socialnämndens utredning framgår att [REDACTED] tidigare varit beviljad färdtjänst men har valt att inte ansöka om förlängt beslut. Socialnämnden menar att [REDACTED] behov av att ta sig till/från aktiviteter faktiskt är tillgodosett genom färdtjänst och att hon behöver förnya beslutet.

Medicinering och sårbehandling: Yrkad tid för hjälpbehov med injektion och sårvård kan inte beaktas i avsaknad av intyg om egenvård, där en legitimerad yrkesutövare inom hälso- och sjukvård bedömt att en person kan utföra en hälso- och sjukvårdsåtgärd själv eller med hjälp av någon annan.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Bestämmelser m.m.

I 7 § LSS stadgas att personer som anges i 1 § har rätt till insatser i form av särskilt stöd och särskild service enligt 9 § 1-9, om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och om deras behov inte tillgodoses på annat sätt. Den enskilde ska genom insatserna tillförsäkras goda levnadsvillkor. Insatserna ska vara varaktiga och samordnade. De ska anpassas till mottagarens individuella behov samt utformas så att de är lätt tillgängliga för de personer som behöver dem och stärker deras förmåga att leva ett självständigt liv.

Enligt 9 § 2 LSS är en insats för särskilt stöd och särskild service biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken.

Enligt 9 a § LSS avses med personlig assistans ett personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, mål-

tider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov). Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till insats enligt 9 § 2 för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt.

Av förarbetena till LSS (se prop. 1992/93:159 s. 174 f. och 195) framgår bl.a. följande. Rätten till biträde av personlig assistent är avsedd att omfatta svårt funktionshindrade som behöver hjälp med den personliga hygien, med intagande av måltider och med annan personlig service. Den enskilde ska ha ett klart behov av personlig assistans i de situationer det är fråga om. Den funktionshindrade ska ha behov av assistans för att kunna klara sådana mycket personliga angelägenheter som den personliga hygien, att inta måltider och att kommunicera med andra. Med daglig livsföring menas förutsebara, kontinuerliga eller ofta återkommande aktiviteter eller situationer av vardagligt slag. Insatsen bör alltså vara förbehållen krävande eller i olika avseenden komplicerade situationer, i regel av mycket personlig karaktär.

Utredningen i målet

I intyg daterat den 14 augusti 2013 anger överläkaren [REDACTED] bl.a. följande. [REDACTED] har en medfödd kromosomrubbnings kallas Prader-Willis syndrom. Rubbningen medför utvecklingsstörning, muskelslapphet, kortvuxenhet, låg produktion av könshormoner och framför allt en omåttlig aptit som ofta leder till övervikt. [REDACTED] har stor aptit och klarar inte att ha tillgång till mat själv. Hon måste begränsas i vad hon får stoppa i sig och övervakas för att inte gömma mat att äta senare. Man har provat att ha låst kylskåp hemma men det ledde till stora konflikter. Vikten har ökat mycket under senare år och är uppe i strax över 120 kg. Det absolut viktigaste för [REDACTED] framtida hälsa är att fortsätta

försöka få ner vikten. Hon måste ha en konsekvent diet med reducerat kaloriinnehåll, fasta matrutiner och regelbunden fysisk aktivitet. För att uppnå detta måste hon i det närmaste övervakas. Till sjukdomen hör ett beteende med ”pillande” på t.ex. sår och på nagelband som därmed inte läks vilket varit ett problem för [REDACTED]

I intyg daterat den 8 juni 2014 anger överläkaren [REDACTED] bl.a. följande. Prader-Willis syndrom innebär omättlig aptit och ett ständigt sökande efter och intagande av föda. [REDACTED] kan själv inte begränsa detta. Hon sparar och gömmer mat som hon kommer över för att senare konsumera och behöver i stort sett övervakas under vaken tid för att detta inte ska hända. [REDACTED] har utvecklat en grav övervikt och som följd av det diabetes mellitus som insulinbehandlas. [REDACTED] klarar inte själv av att sköta sin medicinerings, att dra fram och ge insulin och tillväxthormon.

Förvaltningsrättens bedömning

[REDACTED] har fram till och med den 31 maj 2014 varit beviljad personlig assistans med 40,6 timmar per vecka. Socialnämnden har nu bedömt att [REDACTED] är berättigad till personlig assistans med 22 timmar och 55 minuter per vecka. [REDACTED] har bedömts tillhöra personkretsen i 1 § 1 LSS. Frågan i målet är om [REDACTED] ska beviljas ytterligare personlig assistans eller om hon uppnår goda levnadsvillkor med den assistans som hon redan beviljats.

Socialnämnden har beräknat att behovet av personlig assistans uppgår till 22 timmar och 55 minuter per vecka. Förvaltningsrätten finner inte skäl att göra annan bedömning än den socialnämnden har gjort avseende tidsåtgången för momenten dusch, tandborstning, hårborstning, fastsättning av blöja till natten, kommunikation, renbäddning, hjälp att smörja fötterna,

stöd med klädsel samt ledsagning vid besök inom sjukvård/tandläkare och dyl.

När det gäller planering av inköp och dagliga rutiner har [REDACTED] tidigare varit beviljad 15 minuter per dag gällande att planera dagliga rutiner och 60 minuter per vecka gällande att planera inköp. Socialnämnden har nu bedömt att [REDACTED] hjälpbehov inte är av sådan omfattning och karaktär som utöver hjälp vid inköp och aktiviteter grundar rätt till personlig assistans. Detta då det behov som finns för att titta i köksskåp och påminnelser/information om dagliga aktiviteter bedöms kunna tillgodoses inom ramen för beviljad tid om 25 timmar per månad gällande ledsagning för aktiviteter/inköp. Utifrån föreliggande utredning finner förvaltningsrätten inte skäl att göra annan bedömning.

[REDACTED] har tidigare varit beviljad 25 timmar per månad avseende ledsagning för inköp och fritidsaktiviteter. Socialnämnden har nu bedömt att hjälpbehovet är oförändrat. Förvaltningsrätten anser inte att utredningen i målet visar att hjälpbehovet har förändrats och utredningen ger inte heller stöd för att hjälpbehovet för inköp och fritidsaktiviteter överstiger 25 timmar per månad.

För behovet av hjälp med tvätt har [REDACTED] tidigare varit beviljad 1 timme per vecka. [REDACTED] har nu ansökt om 3 timmar per vecka men socialnämnden har bedömt att hjälpbehovet är oförändrat. Enligt förvaltningsrätten ger utredningen inte stöd för att hjälpbehovet har förändrats.

Vad gäller medicinering och sårbehandling har socialnämnden begärt ett intyg avseende egenvård. Förvaltningsrätten förutsätter att socialnämnden har begärt in sådant intyg för att försäkra sig om att hela hjälpbehovet ut-

gör egenvård. Med hänsyn till att något intyg inte skickats in kan inte heller någon bedömning göras i frågan.

██████████ har tidigare varit beviljad tillsyn i samband med måltider med 3 timmar per dag och 30 minuter per natt. Socialnämnden har nu bedömt behovet till 1 timme per dag och 30 minuter per natt. Enligt förvaltningsrätten framstår socialnämndens beräkning som alltför låg. Rätten anser att ██████████ behov av tillsyn i samband med måltider alljämt kan beräknas till 3 timmar per dag (jfr Förvaltningsrättens i Malmö dom den 12 april 2011 i mål nr 12538-10). ██████████ är således i detta hänseende berättigad till ytterligare personlig assistans med 14 timmar per vecka.

Vad gäller resor till och från fritidsaktiviteter är det ostridigt att ██████████ inte har ett aktuellt beslut avseende färdtjänst. Med hänsyn härtill har socialnämnden inte beaktat någon tidsåtgång för resor till och från fritidsaktiviteter. Enligt LSS är det inte tillräckligt att behovet kan tillgodoses på annat sätt, utan en person har rätt till insatser enligt LSS om behovet faktiskt inte tillgodoses på annat sätt. Eftersom ██████████ inte har ett beslut avseende färdtjänst tillgodoses rent faktiskt inte behovet på annat sätt. Det ankommer i första hand på socialnämnden att göra en ytterligare utredning avseende omfattningen av behovet i detta hänseende. Målet ska därför visas åter till socialnämnden i denna del.

I övrigt anser förvaltningsrätten att utredningen inte visar att ██████████ har behov av ytterligare personlig assistans för att tillförsäkras goda levnadsvillkor. Överklagandet ska därmed avslås i övriga delar.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (Dv 3109/1b)

Ola Brändström

I avgörandet har även nämndemännen Lars Olin, Alexander Pancenkov och Kicky Sinclair deltagit.

Maria Persson har föredragit målet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Göteborg.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.